

מראי מקומות - מנחות י"ד

- (א) **הא מגי רבי היא וכו' - פי' החזון איש (כ"ב, ח'),** דהיינו דת' הגמ' דאין הנדון כאן אימתי נתפגלו ב' החלות ואימתי לא נתפגלו אלא הא', ואשמעינן דהיכא דעירבן הם גוף א', אלא הנידון הוא בצירוף כזית ע"ב' עבודות, דנח' בזה התנאי לקמן, איכא למ"ד דבשעת שחיטה חשב לאכול חצי זית ובשעת זריקה חשב לאכול חצי זית דמצטרף, ואיכא למ"ד לא מצטרף, וזהו הנדון דכאן.
- (ב) **אומר אני שזה כשר - פרש"י,** כשר להקטיר אימוריו ולאכול בשר. והעיר בחי' הרשב"א, למה לא פי' רש"י דהחלות שפיגל בהן כשרות. וכ' דדייק רש"י דלשון רבי הי' ד"זה כשר", ולא אמר "אלו כשרות", ולכן כוונתו על הבשר. אבל כ' דע"כ ס"ל לרבי דגם החלות כשרות, דאם הי' פיגול, אז גם הבשר יהי' פיגול, דאל"כ לימא דחשב לאכול כזית מן החלות שלא בזמן, ומ"מ יהי' הזבח כשר, אע"כ דס"ל לרבי דהבשר תלוי בהחלות (ודלא כהמשנה לקמן), ולכן מה דהזבח כאן כשר, ע"כ היינו משום דהחלות ג"כ כשרות.
- (ג) **אבל אמר כזית משתיהן מצטרף - הק' בחי' הרשב"א,** אפי' אם אמרי' דכחד גופא הם, ולכן מצטרפים, מ"מ לא ליפלגו, משום דלא חשיב במתיר שלם, דהא השוחט את הכבש קאמר, וחד כבש חצי מתיר הוא, ואנן בעינן שיחשוב בעסק מתיר שלם. ותי' דבאמת ברייתא זו נמי מיירי בעסק במתיר שלם, דהיינו דשחט ב' הכבשים, ואם הי' חושב בכזית א' בזה וכזית א' בזה, ודאי הי' מפגל, משום דחשב באכילה שלימה בכל המתיר, והשאלה הוא רק בחשב בחצי זית בזה וחצי זית בזה.
- (ד) **אבל אמר כזית משתיהן מצטרף - הק' השפת אמת,** מהכ"ת דמצטרף לפגל, אולי מצטרף לענין שיהי' נפסל, כי היכי דפוסל ר' יוסי חלה שני' אבל פוטרו מכרת. ודחה דאולי לא הי' מסתבר להגמ' לומר גזירה כאן, דלא שייך כ"כ לגזור בחישוב על כזית משתיהן.
- (ה) **לעולם אליבא דרבנן וכו' ולאפוקי מדר"מ -** הק' החי' הרשב"א, אם בא לאפוקי מדר"מ, למה צריך לאוקמה כרבנן, הלא גם לר' יוסי י"ל דבא לאפוקי מדר"מ, ולומר דאין מפגלין בחצי מתיר, ע"ש באריכות.
- (ו) **דם מי מיפגל - הק' רעק"א,** לפי מה שצייד תוס' בזבחים (מ"ג) דדם שנזרק במזרק לאחר המתנות לאו מתיר הוא וחייבים עלה משום פיגול, א"כ היכי אמרי' דם מי מפגל, הא מ"מ מפגל לענין דם שבמזרק, והניח בצע"ג.
- (ז) **פיגל בדבר הנעשה בחוץ - פרש"י,** להזות מדמו על הפרוכת. והעיר העולת שלמה, דלשון רש"י לכאן אינו מדוקדק, שהרי אם חשב להזות דמו על הפרוכת בלחוד, הרי אי"ז פיגול, דפיגול הוא רק באכילת אדם הוא אכילת מזבח, וכ' דעכצ"ל דכוונת רש"י למתנות על מזבח הפנימי, אולם בסו"ד ציין דהעלה בזבחים די"ל דהזאות דם הפרוכת ג"כ חשיב אכילת מזבח.
- (ח) **ואלו דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול - ויש לעי',** האם דברים אלו פסולין כלל מחשבת פיגול, רק דאין חייבין כרת, או דלמא אין מחשבת פיגול חל עליהם אף לפוסלם. ע' בתוס' בזבחים (כג: ד"ה הא) דכ' נראה נמי דליכא פסול בדברים אלו. אולם ע' בתוס' לקמן (קד: ד"ה לא) דכ' דרק איסור כרת ליכא, אולם פסול איכא. וכן לכאן משמע מדברי רש"י בזבחים (מב:), דכ' דאין חייבין עליהן כרת באכילתן, אבל משמע דאינם כשרים לאכול לכתחלה. וע' בקרן אורה שם דכ' לחלק בהמשנה גופא, די ששרים לגמרי, ויש שפסולים ואינו חייבים כרת. דהיינו, המתירים עצמן, דעל ידם יכול לפגל הניתרים, המתירים עצמם אינם חייב כרת על אכילתם, ואע"ג דהבשר והאימורים יש להם דין פיגול, מ"מ המתירים עצמן ליכא בהו לאו וכרת דפיגול, אלא רק לאו דפסולי המוקדשין. אבל אלו שאין להם מתיר כלל, כמו קטורת, ומנחת כהנים, נראה דכשרים לגמרי, דכיון דלית בהו דין פיגול בכלל, א"כ

בשחיטה והולכה או קבלה וזריקה, דמרחקן ואין תרוייהו מתירין, אפשר דגם לאיכא דאמרי אין מצטרפין, מדלא נקט רבנא טפי, שחיטה והולכה. אבל כ' דהרמב"ם פסק דכל ד' עבודות מצטרפין. וע"ש עוד דנתקשה בפסק הרמב"ם, דהא משמע מהגמ' דדחה תי' דרבא, וממילא נשאר קו' הגמ' מהברייתא דלוי, וא"כ לימא דנקטין כלוי דד' עבודות אין מצטרפין. וכ' דאפשר דס"ל להרמב"ם דנהי דאביי דחי דאין הוכחה מרבי, מ"מ כיון דלא אשכחנא תירוצא אחרינא, בע"כ תירוצו דרבא אמת, דתליא בפלוגתא דרבי וחכמים, דאל"כ כמאן תרמיא, וא"כ, הלכה כחכמים.

(ב) ר' יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה- כ' החזון איש (קמא כ"ו, ט"ו) דהכבשים ובזיכין קרבי, דהא ר' יהודה אית לי' טומאה הותרה בציבור, אע"ג דלא הותר לאכול, מ"מ כמאן דאיתנהו דמי לענין להקריב המתיר [אולם ע' מש"כ בשטמ"ק (א') להק' דלכאור' אם אבדו לחם אבדו כבשים, וא"כ למה משמע דהכבשים נאכלים, ולפי דברי החזון איש לכאור' ל"ק, שהרי כמאן דאיתנהו דמי לענין להקריב המתיר, וע"ע בזה].

(ג) שניהם יצאו לבית השריפה- העיר בחי' הגרי"ז דהא דוקא הנטמא נשרף מיד, אבל הטהור, נהי דפסול, אבל לא חשיב פסולו בגופו, וא"כ צריך עיבור צורה, ולא ישרף מיד עם הטמא, אמנם לפי שאין שורפים קדשים בלילה וצריך להניחם עד הבוקר (דודאי אינו יכול לשורפם מיד ממש, שהרי שבת הוא בלחם הפנים, ויו"ט הוא בשתי הלחם), וא"כ נמצא דבאמת שניהם נשרפו ביחד למחר בבוקר, אבל העיר דלשי' הרמב"ם דלאו בכל הפסולין אמרי' דאין שורפין בלילה, א"כ לא ישרפו יחד, דהטהור בעי עיבור צורה, והטמא יכולין לשרוף בלילה, וע"ע.

למה יפסלו. וע"ע שם שהביא שהמשנה למלך עושה מח' בזה בין תוס' והרמב"ם, דהרמב"ם ס"ל דפסולים ותוס' ס"ל דכשרים, וע"ש מה שתמה עליו [וע' בתוס' בכ"ג, וכ' שם דמנחת כהנים וכו' וקומץ כשרים, ולכאור' לפי הקר"א הקומץ צריך להיות פסול, כיון דהמנחה פסולה. ואולי מיידי כשחושב לגבי הקומץ עצמו, ולא כשחושב לגבי אכילת השירים, וא"כ כיון שלא חשב על היתר, א"כ בזה לא שייך פיגול בכלל, וע' לקמן, וע"ע בזה].

(ט) והקטורת- הק' הקרן אורה (בזבחים מג.), מה שייך פיגול בקטורת, ומנחת נסכים, וכו', הרי לא שייך פיגול אלא בד' עבודות, ובכל הני ליכא הד' עבודות, דהא כולן כליל, וא"כ לא שייך לחשוב בשעת הקטרתן על אכילת אדם, שהרי אין שום אכילת אדם. ואם בהולכה, הרי עדיין צ"ע לר"ש דס"ל דכיון דהולכה הוי עבודה דיכול לבטלה, א"כ לא הוי עבודה דשייך לפיגול. ואפי' אם אמרי' דגם לר"ש א"ש בקטורת משום דהולכת פנים הוי הולכה אף לדידי', אבל עדיין ק' מנחת כהנים, דנעשה על מזבח החיצון, ולמה לי למעוטי משום דהוי דבר שאין לו מתירין, והוכיח מכאן דע"כ מתני' דלא כר"ש [ובקר"א משמע דס"ל דהא דאמרי' משום דאין לו מתירין קאי רק על קומץ וכו', אבל אה"נ, קטורת וכו' אין להם פיגול משום דלא שייך, ע"ש]. והוסיף הגרי"ז (שם) דבלא"ה אין שייך לומר דמתני' ר"ש, שהרי ש"י ר"ש בזבחים (מה:) הוא דכל דברים שאינם נאכלים אין שייך בהו טומאה, וא"כ ה"ה פיגול, וא"כ בלא"ה פטור על הקטורת משום זה.

(י) פיגול בלחמי תודה מהו- פרש"י, דהיינו אליבא דר' יוסי (דאליבא דרבנן פשוט דהוי פיגול, והשאלה הוא רק אליבא דר' יוסי, דאולי כאן מודה דפיגול הוא, משום דחד קרבן הוא). והעיר השפת אמת, ק' לומר דשאלת ר' יוחנן הוא שלא אליבא דהלכתא, וגם מדברי הרמב"ם מדויק דהשאלה הי' להלכה. ולכן ביאר די"ל דמה דס"ל לרבנן בסדרי לחם הפנים דאם חשב בא' מהן דשניהם מפוגלין, היינו משום דעשאוהו הכתוב גוף א', דכתיב בהו תהיינה, ולכן שפיר מיבעיא לי' לר' יוחנן אליבא דרבנן מהו בלחמי תודה ומאפה תנור, האם הם גם כגוף א' או לא.

(יא) ואיכא דאמרי הנך דמרחקן וכ"ש הני דמקרבן- כ' השפת אמת דלפי זה יש לעיין